

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В АКТИВІЗАЦІЇ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Протягом всіх років незалежності України, в її економіці проходять активні перетворення. Центральне місце в цих перетвореннях займає трансформація державної власності. При плановій економіці найбільш поширеною була державна форма власності. В подальшому розпочався процес реформування власності, який ще не завершився і здійснюється під впливом двох полярних за характером факторів: політики приватизації, спрямованої на забезпечення позицій приватної власності та домінуючих в суспільстві уявлень про необхідність збереження державної власності на стратегічні і соціально важливі об'єкти. Однак приватизаційний процес в Україні починаючи з 2000р. почав утрачати темпи, держава так і не приступила до приватизації у нових важливих для національних інтересів і місцевого споживача сферах.

Як результат, державний і комунальний сектори України продовжують домінувати в розподілі економічних активів, зберігають стратегічний вплив на економіку і безпеку країни, відіграють велику роль у забезпеченні соціально важливих і масових потреб населення. Державна власність існує і її роль в сучасній економіці в тому числі розвитку міжрегіонального співробітництва далеко немаловажна.

В українській економіці державна і комунальна власність за кількістю об'єктів займає незначну частку – 11,7 відсотків, але у вартості основних фондів на їх частку приходиться понад половину – 54,8 відсотків (державна власність – 31,5, комунальна власність – 23,2 відсотків) [1]. Державна власність продовжує домінувати у таких економічних сферах:

- стратегічні галузі (військово-промисловий, оборонний, паливно-енергетичний комплекси);
- природні монополії (залізниця, зв'язок, житлово-комунальне господарство);
- науково-дослідна діяльність;
- соціальна сфера (охорона здоров'я, освіта, культура, тощо).

За даними Фонду державного майна на початок 2016р. державний сектор економіки включає 7403 суб'єктів господарювання, які

розподіляються наступним чином [2]:

- державні комерційні підприємства – 7064;
- казенні підприємства – 43;
- державні холдингові та акціонерні компанії – 30;
- господарські товариства, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків – 266.

Крім того, держава управляє корпоративними правами розміром менше 50 відсотків статутного капіталу у 230 господарських товариствах.

Таким чином в Україні зберігається великий обсяг функцій держави з управління комерційною діяльністю суб'єктів господарювання і роль державної власності в національній економіці досить значна.

Навіть в Західній Європі, де доля державної власності невелика, її значення для національної економіки вагоме. Мова йде про державний сектор, який є достатньо обширним у багатьох моделях ринкової економіки таких країн, як Швеція, Великобританія та ін. Що стосується ліберальної американської моделі, то в якості домінуючої форми власності виступає змішана власність. При цьому на долю державного сектора припадає лише 12 відсотків вироблених товарів і послуг. Державна власність в країнах з плановою економікою, таких як, наприклад Китай, державні фабрики, заводи складають основу національної промисловості, на них зконцентровано 65 відсотків потужностей, 2/3 загального числа робітників і службовців [3]. В західних країнах доля держави в основних фондах складає від 7 до 30 відсотків і більше.

Підприємства, що відносяться до державної власності постійно виступають в якості гаранту економічного розвитку особливо при розширенні міжрегіональних зв'язків. В сучасному світі немає жодної країни, де б держава не займалась господарською діяльністю.

Таким чином основою державного сектору економіки є державна власність і саме через неї реалізується державний та публічний інтерес.

Державна власність виконує ряд важливих для економіки функцій, а саме:

- державна власність створює матеріальні передумови для забезпечення стійкого відтворення суспільного капіталу. Це стає можливим оскільки, державі як правило належать галузі і сфери економіки, які мають загальнодержавне значення для економіки і безпеки держави. Так повністю в державній власності перебуває

електроенергетика в Японії, Канаді та Франції, залізничний транспорт у Франції, Італії, Швеції, Іспанії та Австрії, автотранспорт у Франції та Іспанії, поштовий зв'язок у США і Японії [4]. Держава досить часто є власником важливих природних ресурсів, інтелектуальних та історико-культурних цінностей. Вона фінансує фундаментальну науку, розробку та впровадження високих технологій і т.д.

– вона дає можливість державі бути самостійним учасником в економічних правовідносинах з іншими суб'єктами власності в країні і за її межами, виступає гарантом багатьох міждержавних і міжрегіональних договорів про співробітництво;

– державна власність забезпечує функціонування капіталоємких галузей, виробництв і сфер економіки, які не під силу приватному капіталу (космічна промисловість, сучасний інформаційний зв'язок, економічна безпека, тощо);

– державна власність створює сприятливі умови для розвитку приватного підприємництва, приймаючи на себе долю витрат в тих сферах діяльності, які не вигідні останньому;

– державна власність забезпечує функціонування некомерційної соціальної сфери, виробництво суспільних благ, національну безпеку;

– дає можливість полегшити удари криз, мобілізуючи ресурси на швидкий вихід з них шляхом зниження оподаткування і використання державних резервних фондів, здійснювати інтервенцію закупівель товарів, допомагати освоєнню нових технологій і т.д.

Важливим фактором в міжрегіональному співробітництві є залучення в цей процес поряд з об'єктами державної власності, майнових ресурсів комунальної та приватної форм власності, оскільки в кожному регіоні вони присутні.

Володіючи власністю в ключових галузях і виробництвах, створивши чітку систему правового регулювання, а також цілеспрямовану гнучку стимулюючу систему ефективного використання приватної та комунальної власності в поєднанні з жорстким механізмом відповідальності, держава може забезпечити ефективне співробітництво в середині країни та за її межами.

В організації управління державною власністю, в розумінні ресурсного забезпечення регіонального співробітництва та пошуку шляхів підвищення його ефективності слід, врахувати наступні фактори:

– двояку роль держави як регулятора майнових відносин та гаранта

рівності суб'єктів всіх форм власності і одночасно як власника значних обсягів майна, відповідальної за його ефективне управління;

– необхідність реалізації повного комплексу прав і обов'язків власників відносно ефективного використання майна, всіх форм власності особливо залучення його до програм співробітництва;

– активне залучення в процес управління соціально-економічним розвитком регіонів об'єктів державної форми власності.

Для досягнення стабільного збалансованого розвитку регіону серед пріоритетів державної регіональної політики є розвиток міжрегіонального співробітництва, що спрямовує систему державного управління на раціональне використання наявних в регіоні об'єктів державної власності з метою розширення ємкості внутрішнього ринку, сприяння створенню нових робочих місць на вирішення спільних для регіонів проблем.

Література:

1. За даними міністерства економічного розвитку і торгівля України (<http://www.me.gov.ua>).

2. За даними Фонду державного майна України: (<http://www.spfu.gov.ua>).

3. Кужель М.Ю. Проблеми формування корпоративного сектору державної форми власності // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб.наук.пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006.-№219, том 1. – С.92-102.

4. Груба Г.І. Форми і функції державної власності / Г.І.Груба // Інвестиції: практика та досвід. - 2011.- №14.-С.80-82.

Руслан АВГУСТИН

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА СТРУКТУРУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В умовах нестабільності, обумовленої, передусім, військово-політичною кризою, з'явилися беззаперечні докази того, що параметри соціально-економічного розвитку України мають чітко виражений регіональний характер, а отже формування будь-якого аспекту державної політики має враховувати регіональну складову, навіть за умови подальшої децентралізації влади.

Цілком логічно припустити, що регіональні особливості